

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра всесвітньої історії

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор _____
“ _____ ” _____ 20__ р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Джерельна база історичних наукових досліджень
(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки

03 «Гуманітарні науки»

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____

032 «Історія та археологія» _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет

Інститут історії, політології і міжнародних відносин

(назва інституту, факультету)

Робоча програма навчальної дисципліни «Джерельна база історичних наукових досліджень» для докторантів (третій (освітньо-науковий) рівень) за напрямом підготовки 03 «Гуманітарні науки», спеціальність 032 «Історія та археологія». 30 червня, 2016 р. – 16 с.

Розробники:

кандидат історичних наук, доцент Шологон Л.І.,
доцент кафедри історіографії і джерелознавства

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історіографії і джерелознавства

Протокол від 24 червня 2016 р. № 11

Завідувач кафедри історіографії і джерелознавства

доц. Марущенко О.В.

“ ___ ” _____ 2016 р.

Схвалено методичною комісією факультету, інституту.

Протокол від 30 червня 2016 р. № 12

“ ___ ” _____ 2016 р.

Голова

проф. Кугутяк М.В.

© _____, 20__ рік

© _____, 20__ рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	03 «Гуманітарні науки»	за вибором	
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): 032 «Історія та археологія»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		2-й	__-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		3-й	__-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – самостійної роботи студента –	третій (освітньо-науковий) рівень	20 год.	__ год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	__ год.
		Лабораторні	
		__ год.	__ год.
		Самостійна робота	
		52 год.	__ год.
		Індивідуальні завдання: __ год.	
		Вид контролю: залік _____	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 42% : 58%

для заочної форми навчання –

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни – вдосконалити базові знання та вміння при формуванні джерельного комплексу історичних наукових досліджень.

Основними завданнями вивчення дисципліни є сформулювати наукове уявлення про джерельну базу історичних наукових досліджень, методику формування джерельного комплексу своєї наукової праці, методи аналізу джерел, презентацію результатів джерелознавчого пошуку у науковому дослідженні.

У результаті вивчення дисципліни докторанти повинні:

знати:

- про тематику документів, що зберігаються в архівних, бібліотечних та музейних установах України;
- процес формування та інформаційний потенціал зарубіжної архівної україніки;
- методику пошуку джерел в зарубіжних архівних та бібліотечних установах;
- основні принципи археографічного опрацювання неопублікованих джерел.

вміти:

- вести пошук джерел необхідних для дослідження обраної теми;
- адекватно застосовувати зовнішню та внутрішню критику джерел, обраних для дослідження;
- досконало володіти методами критичного аналізу опублікованих і архівних джерел;
- використовувати, окрім традиційних для історичних наукових досліджень методів, новітні: просопографію, структурний та контент-аналіз, мікроісторичний підхід тощо;
- робити коректні покликання на джерела в тексті наукової праці;
- належним чином оформити бібліографічний опис, використаних у дисертаційному дослідженні джерел.

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення даної дисципліни	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
Архівознавство Джерелознавство Джерела з історії України Спеціальні історичні дисципліни	Інші вибіркові дисципліни

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вітчизняна та зарубіжна джерельна база історичних наукових досліджень.

Тема 1. Опубліковані збірники документів: інформаційний потенціал.

Опубліковані документи офіційного характеру, законодавство, програми політичних партій і статuti громадських організацій. Статистичні збірники. Опубліковані автобіографії, листування, спогади.

Тема 2. Архівні, бібліотечні та музейні установи України як джерельна база історичних наукових досліджень.

Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського, Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника. Центральні державні та обласні архіви України. Рукописні відділи бібліотек та наукових установ. Музейні установи як джерельна база історичних наукових досліджень.

Тема 3. Процес формування та інформаційний потенціал зарубіжної архівної україніки.

Мережа зарубіжних архівних установ. Архівні та рукописні відділи бібліотек Польщі, Австрії, Чехії, Росії, Німеччини тощо, процес їх формування. Інформаційний потенціал європейських архівних установ у процесі дослідження українознавчої проблематики.

Тема 4. Методика виявлення необхідних джерел у вітчизняних та зарубіжних архівних і бібліотечних установах та їх використання в історичних наукових дослідженнях.

Фронтальне ознайомлення з фондами, описами і безпосередніми справами, встановлення важливості їх інформаційного потенціалу для реалізації мети і дослідницьких завдань дослідження. Безпосереднє ознайомлення, ксерокопіювання і конспектування опублікованих джерел, архівних, бібліотечних і музейних документів. Попередня атрибуція джерел на основі джерелознавчої критики на предмет встановлення авторства, часу створення і місця походження, вірогідності інформації, а також орієнтовна класифікація. Відбір і включення виявлених джерел до дослідницького комплексу на основі існуючих методик вибірки.

Тема 5. Джерелознавчий аналіз та нарація в історичних наукових дослідженнях.

Історизм, об'єктивність, наступність, всебічність, цілісність, комплексність і системний підхід. Повнота і репрезентативність сформованого джерельного комплексу. Класифікація джерел. Загальнонаукові, історичні та безпосередньо джерелознавчі

методи пізнання джерел. Аналіз і синтез джерел, джерелознавча критика. Методи класифікації та типології, історико-генетичний, порівняльний, текстологічний, контент-аналіз. Біографічний метод, як спосіб осмислення просопографічних, мікро- та макроісторичних сюжетів джерел особового походження. Джерелознавча нарація. Особливості викладу в тексті даних, вилучених в результаті джерелознавчого аналізу.

Тема 6. Археографія як наукова дисципліна.

Становлення археографії в Україні як спеціальної історичної дисципліни. Предмет та завдання археографії як наукової дисципліни. Польова археографія. Зв'язок археографії із джерелознавством, архівознавством, текстологією. Правила видання історичних документів. Типи, види та форми видання документальних видань. Знакові археографічні видання в сучасній Україні. Інститут української археографії та джерелознавства НАН України імені М.С.Грушевського.

Змістовий модуль 2. Джерельний комплекс історичного наукового дослідження: теорія та методологія.

Тема 7. Обрана тема наукового дослідження та її джерельний потенціал.

Дисертаційне дослідження на здобуття наукового ступеня доктора філософії та специфіка джерел, які необхідно опрацювати для його реалізації. Класифікація джерел – винятково важлива і відповідальна процедура теоретико-методологічного і логічного характеру, один з дослідницьких методів, що має велике значення як для виявлення, вивчення і використання джерел, так і для організації наступної пізнавальної діяльності історика, опанування джерельною інформацією.

Тема 8. Формування джерельного комплексу історичних наукових досліджень.

Формування джерельного комплексу дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Опубліковані документи і матеріали, джерела особового походження. Неопубліковані документи та матеріали архівних, бібліотечних та музейних установ України. Неактуалізовані джерела зарубіжних архівних та музейних установ.

Тема 9. Зовнішня та внутрішня критика джерел. Новітні методи наукового аналізу джерел в історичних наукових дослідженнях.

Особливості застосування зовнішньої та внутрішньої критики джерел в контексті теми дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Творче застосування усталених закономірностей і принципів (правил)

виявлення, систематизації та дослідження джерел, а саме – історизму, об'єктивності, всебічності і цілісності, комплексного і системного підходу до джерел. Виокремлення найбільш важливих фактів, необхідних для системного дослідження обраної проблеми в процесі критичного аналізу змісту джерел. Застосування просопографічного методу, структурного, квантитативного та контент-аналізу в контексті того чи іншого історичного наукового дослідження.

Тема 10. Покликання на джерела в науковій праці.

Перелік використаних джерел та літератури. Алфавітні, хронологічні списки та ті, що формуються по мірі використання джерел та літератури. Списки використаних джерел та літератури у вигляді систематичних списків, де виділяють розділи і підрозділи, в яких література розміщується в алфавітному порядку. Розділ «Джерела» та його підрозділи в контексті конкретного дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Тема 11. Бібліографічний опис, використаних у дисертаційному дослідженні джерел.

Бібліографічний опис опублікованих збірників документів і матеріалів, джерел особового походження. Бібліографічний опис неактуалізованих документів і матеріалів, що зберігаються в архівних установах України та у відділах рукописів вітчизняних бібліотек. Особливості бібліографічного оформлення неопублікованих матеріалів, що знаходяться у закордонних архівних та бібліотечних установах. Бібліографічний опис писемних, речових та інших джерел, які зберігаються у музеях.

Тема 12. Археографія: теорія та методологія.

Археографічні видання документів XII – XIV століть. Видання писемних джерел XVI – XVIII століть. Особливості публікації документів XIX – XXI століть. Цитування в тексті дисертаційної роботи джерел із зазначених вище часових проміжків. Археографічна передмова, примітки до малозрозумілих місць в тексті.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	п	ла б	ін д	с.р .		л	п	ла б	ін д	с.р .
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Вітчизняна та зарубіжна джерельна база історичних наукових досліджень												
Тема 1. Оpubліковані збірники документів: інформаційний потенціал		4				4						
Тема 2. Архівні, бібліотечні та музейні установи України як джерельна база історичних наукових досліджень		4				8						
Тема 3. Процес формування та інформаційний потенціал зарубіжної архівної україніки		4				4						
Тема 4. Методика виявлення необхідних джерел у вітчизняних та зарубіжних архівних і бібліотечних установах та їх		2				6						

використання в історичних наукових дослідженнях.												
Тема5. Джерелознавчий аналіз та нарація в історичних наукових дослідженнях		4				4						
Тема6. Археографія як наукова дисципліна		2				4						
Разом за змістовим модулем 1		20				30						
Змістовий модуль 2. Джерельний комплекс історичного наукового дослідження: теорія та методологія												
Тема 7. Обрана тема наукового дослідження та її джерельний потенціал			2			5						
Тема 8. Формування джерельного комплексу історичних наукових досліджень			4			5						
Тема 9. Зовнішня та внутрішня критика джерел. Новітні методи наукового аналізу джерел в			4			6						

історичних наукових дослідженнях											
Тема 10. Покликання на джерела в науковій праці			2			6					
Тема 11. Бібліографічний опис, використаних у дисертаційному дослідженні джерел			2								
Тема 12. Археографія: теорія та методологія			4								
Разом за змістовим модулем 2			18			22					
Усього годин			18			52					
Модуль 2											
ІНДЗ			-	-		-			-	-	-
Усього годин											

5. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Обрана тема наукового дослідження та її джерельний потенціал.	2
2.	Формування джерельного комплексу історичних наукових досліджень	4
3.	Зовнішня та внутрішня критика джерел. Новітні методи наукового аналізу джерел в історичних наукових дослідженнях	4

4.	Покликання на джерела в науковій праці	2
5.	Бібліографічний опис, використаних у дисертаційному дослідженні джерел	2
6.	Археографія: теорія та методологія	4
		18

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Оpubліковані збірники історичних джерел в Інституті історії, політології і міжнародних відносин	4
2	Тема 2. Путівники по фондах центральних та державних архівів України.	8
3	Тема 3. Архівні установи Польщі	4
4	Тема 4. Відбір і включення виявлених джерел до дослідницького комплексу на основі існуючих методик вибірки	6
5	Тема 5. Джерелознавчі праці дослідників Прикарпатського національного університету	4
6	Тема 6. Археографічні збірники, опубліковані науковцями Прикарпатського національного університету.	4
7	Тема 7. Класифікація джерел в історичному науковому дослідженні	5
8	Тема 8. Методика формування джерельного комплексу свого дисертаційного дослідження.	5
9	Тема 9. Застосування новітніх методів аналізу у своєму дисертаційному дослідженні	6

10	Тема 10. Структура підрозділу «Джерела» у своєму дисертаційному дослідженні	6
	Разом	52

9. Індивідуальні завдання

1. Оpubліковані збірники історичних джерел в Інституті історії, політології і міжнародних відносин
2. Путівники по фондах центральних та державних архівів України.
3. Архівні установи Польщі
4. Відбір і включення виявлених джерел до дослідницького комплексу на основі існуючих методик вибірки
5. Джерелознавчі праці дослідників Прикарпатського національного університету
6. Археографічні збірники, опубліковані науковцями Прикарпатського національного університету.
7. Класифікація джерел в історичному науковому дослідженні
8. Методика формування джерельного комплексу свого дисертаційного дослідження.
9. Застосування новітніх методів аналізу у своєму дисертаційному дослідженні
10. Структура підрозділу «Джерела» у своєму дисертаційному дослідженні

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ІНДЗ

В окремих випадках докторант може самостійно запропонувати та розробити тему ІНДЗ, попередньо обговоривши її з викладачем.

Основні вимоги до оформлення роботи:

- обґрунтування вибраної теми;
- опрацювання і конспективний виклад відповідних джерел та літератури;
- наявність авторського (творчого) розділу;
- наявність списку використаних джерел.

Обсяг роботи до 15 машинописних сторінок.

10. Методи навчання

- ✓ проблемні лекції;
- ✓ опрацювання археографічних видань;
- ✓ робота із джерельним комплексом власного історичного дослідження;
- ✓ семінари-дискусії;
- ✓ презентації.

11. Методи контролю

Контроль знань і умінь здійснюється шляхом обговорення й оцінювання виступів і рефератів на семінарських заняттях, проведення письмових контрольних робіт за підсумками вивчення матеріалу першого та другого змістових модулів, співбесід і перевірки конспектів у ході відпрацювання пропущених занять і отриманих негативних оцінок.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота									Сума
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	100

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Загальні критерії оцінювання:

“*відмінно*” – докторант демонструє повні й глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння приймати необхідні рішення в нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, аналізує причинно-наслідкові зв'язки;

“*добре*” – докторант демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності;

“*задовільно*” – докторант володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у

відповіді, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки;
“незадовільно” – докторант не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.

13. Методичне забезпечення

Електронний варіант лекційного курсу на компакт-дисках (навчально-методична бібліотека кафедри)

Плани семінарських занять з рекомендованою літературою.

Кобута С. Й., Соловка Л. М. Організація пошукової і дослідницької роботи в архівах : на прикладі Державного архіву Івано-Франківської області. Науково-методичний посібник / С. Й. Кобута, Л.М. Соловка. – Івано-Франківськ, 2015. – 216 с.

14. Рекомендована література

Основна література

1. Архівні установи України : довідник. Т. 1. Державні архіви / Держкомархів України. УНДІА СД : редкол. : Т. В. Боряк (голова), І. Б. Матяш, Г. В. Папакін. 2-е вид., доп. – К., 2005. – 692 с.
2. Дашкевич Я. Постмодернізм та українська історична наука / Я. Дашкевич // Пам'ять століть. – 2000. – 4 (25). – С. 3–13.
3. Державний архів Івано-Франківської області : Путівник. – Т. 1 : Фонди періоду до 1939 року / упоряд. : В. Гнатів, Н. Калюжна, Л. Соловка, О. Човганюк, В. Янош. – К., 2008. – 464 с.
4. Калакура Я. С. Зарубіжний світ як предмет дослідження новітньої української історіографії / Я. С. Калакура // Український історичний журнал. – 2012. – № 5. – С. 120–134.
5. Калакура Я. С. Українознавче дослідження : теорія та методологія / Я. С. Калакура. – Тернопіль : Джура, 2012. – 294 с.
6. Колесник І. Українська історіографія : концептуальна історія / Ірина Колесник. – К. : Інститут історії України НАН України, 2013. – 566 с.
7. Особисті архівні фонди відділу рукописів. Анотований покажчик (Друге виправлене і доповнене видання) / Укладачі : Баб'як П., Дзьобан О., Домбровська Є., Трегуб М. / відп. ред. Крушельницька Л. – Львів : Львівська наукова бібліотека імені В. Стефаника НАН України, 1995. – 250 с.

8. Особові архівні фонди Інституту рукопису : Путівник / ред. колегія О. С. Онищенко (відп. редактор), Г. В. Боряк, С. Г. Даневич (відп. секретар), Л. А. Дубровіна (заступ. відпов. редактора), Н. М. Зубкова та інші / Національна академія наук України. Національна бібліотека України імені В. Вернадського. Інститут рукопису. – К., 2002. – 768 с.
9. Палієнко М. Г. Архівні центри української еміграції : створення, функціонування, доля документальних колекцій / М. Г. Палієнко– К. : Темпора, 2008. – 688 с.
10. Путівник по фондах Відділу рукописів Інституту літератури / Відповідальні редактори С. А. Гальченко, М. Г. Жулинський. – Київ : Спадщина, 1999. – 864 с.
11. Спеціальні історичні дисципліни : довідник : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / І. Н. Войцехівська (керівник авторського колективу), В. В. Томазов, М. Ф. Дмитрієнко та інші. – К. : Либідь, 2008. – 520 с.
12. Удод О., Юрій М. Методологічні аспекти розуміння історії та культури / О. Удод, М. Юрій // Спеціальні історичні дисципліни : питання теорії та методики. – К. : Інститут історії України, 2015. – Ч. 26–27. – С. 435–453.
13. Хилько М. Контент-аналіз : історія і визначення методу / М. М. Хилько // Вісник СевНТУ : зб. наук. пр. Серія Політологія. – 2010. – Вип. 112. – С. 44–48.
14. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України : Путівник / Державний комітет архівів України. Центральний державний архів музей літератури і мистецтва України. – Київ, 2003.– Вип.1. – 486 с.
15. Центральний державний історичний архів України, м. Львів. Путівник / [упоряд. : О. Гневищева, У. Єдлінська, У. Кришталович та ін.; Центральний державний історичний архів України, м. Львів, Державний архів у м. Перемишлі.] 2-е вид. – Львів – Перемишль, 2003. – 492 с.
16. Яковенко Н. Вступ до історії. Критика / Н. Яковенко. – К. : Критика, 2007. – 375 с.

Додаткова

1. Великочий В.С. Джерела до вивчення державного будівництва в ЗУНР / В. С. Великочий. – Івано-Франківськ : Плай, 2003. – 278 с.
2. Михальський І. С. Джерела з історії українських політичних партій кінця ХІХ – початку ХХ ст. / І. С. Михальський. – Луганськ : Альма-матер, 2003. – 344 с.
3. Нові підходи до історіописання / за ред. Пітера Берка ; пер. з англ. – К. : Ніка-Центр, 2013. – 368 с.
4. Шологон Л. Джерела з історії національно-культурного руху українців Галичини (1848–1914) / Л. Шологон. – Івано-Франківськ : Симфонія форте, 2015. – 460 с.

Навчально-методична

1. Кобута С. Й., Соловка Л. М. Організація пошукової і дослідницької роботи в архівах : на прикладі Державного архіву Івано-Франківської області. Науково-методичний посібник / С. Й. Кобута, Л.М. Соловка. – Івано-Франківськ, 2015. – 216 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Матеріали курсу в системі дистанційного навчання ПНУ.

Примітки:

1. Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом вищого навчального закладу і містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролю.

2. Розробляється лектором. Робоча програма навчальної дисципліни розглядається на засіданні кафедри, у методичній комісії факультету, інституту, підписується завідувачем кафедри, головою методичної комісії і затверджується проректором з науково-педагогічної роботи.

Доповнення і зміни у робочій програмі на 2019–2020 н. р.

У зв'язку з появою нової наукової літератури до списку рекомендованої літератури робочої програми курсу «Джерельна база історичних наукових досліджень» вносяться такі зміни:

1. Історичне джерелознавство. Підручник для студентів вищих навчальних закладів / Я.С.Калакура (кер. авт. колективу) та ін. Київ: Либідь, 2017.

2. Калакура Я.С., Ковтанюк Ю.С. Архівний менеджмент в умовах електронного урядування // Архіви України, 2019, вип. 3. С.18–44.

Зміни і доповнення до робочої програми розглянуті та схвалені на засіданні кафедри (протокол № 12 від 24 червня 2019 р.)

Завідувач кафедри
історіографії і джерелознавства

доц. Марущенко О.В.